# דרשות בדי הארון

## מדרשותיו של רבנו מרן רבי דב אהרון זלזניק זצוק״ל

## פרשת וישלח

### מיד אחי מיד עשיו

**'הצילני נא מיד אחי מיד עשו'** - מבאר הבית הלוי שאחרי שעשיו ראה שלא הצליח בדרך המלחמה כנגד יעקב, החליט ללכת בדרך של שלום. והוא מתחבר ליעקב ומציע ליעקב - 'אציגה נא עמך מן העם אשר איתי' - אתן לך כמה חיילים שיעזרו לך, אם יבוא עליך אויב, הם יוכלו להילחם נגדו, יעזרו לך, תהיה לך עזרה טובה.

אבל - אומר הרמב״ן - יעקב לא רצה שיתערבו לו פה כמה חיילים, הוא לא רוצה שהבנים שלו והמשפחה תראה סוג אנשים כאלו טמאים. אז הוא אומר לו - יישר כח, אני לא צריך את זה. זה מה שיעקב עונה לו, וזה מה שיעקב מתפלל לקדוש ברוך הוא - 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' - משתי הדרכים של עשו, דרך המלחמה שלו נגדי, ודרך הידידות.

וכמו שהיום הטמאים עושים פה דברים, הם כאילו מחלקים דברים טובים בערים מסוימות. 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' - אנחנו צריכים לדעת שכל מה שהם עושים זה לקלקל אותנו ולהרחיק את הילדים שלנו. וצריך לחזק אותם לדעת להתרחק. יעקב אבינו מתפלל תפילה מיוחדת שלא ישפיעו דברי החלקלקות של עשיו - אני בא לעזור לכם, שלא יהיו לכם מחלות, שלא תהיה תחלואה וכו' - לא רוצים את זה. אנחנו לא רוצים עזרה 'מיד אחי מיד עשו'.

### ואמרת לעבדך ליעקב

אבל צריך עיון הרי יעקב שלח מתנה כזאת גדולה לעשיו, ועשה כל כך הרבה דברים כן להתחבר עם עשיו. מה עשית שלא תתחבר עם עשו? השתחוויות לו וכו' - כל הדברים האלו זה הרי קירוב עם עשיו.

אבל כתוב שיעקב אומר למלאכים כשהוא שולח אותם אל עשיו עם המתנה - **'והיה כי ישאלך לאמור, למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך'** שלוש שאלות הוא ישאל - למי אתה שייך? לאיפה אתה הולך? ומה זה הבהמות שאתה לוקח? יעקב נותן הדרכה לכל אחד מהשליחים, הוראות מדוקדקות איך לדבר עם עשו.

כך תגיד - **'ואמרת לעבדך ליעקב'** - אומר רש״י על ראשון ראשון - אתה שואל למי אתה? 'לעבדך ליעקב' - גם עכשיו אני נשאר עבד של יעקב, אני לא במתנה. **'מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו'** - יש כאן מנחה לעשיו, אבל לא אני, אני לא שייך למתנה הזאת. זה מה שהשלוחים של יעקב הקרינו לעשיו. והדבר הזה יצר סייג גדול - למה העבד לא? הרי הבעלי חיים צריכים רועה שידריך אותם, שיטפל בהם, למה אתה לא נותן את הרועה? כי יש הלכה - הבריסקער רב אומר, שזה על פי ההלכה שהמוכר עבדו לנכרי יצא לחירות, זה קנס, משום שאסור למכור עבד לנכרי כי הוא יתקלקל אצלו. ואת הדבר הזה עשיו קלט, וכל אחד היה צריך לדבר בפרטות, להגיד לעשיו - אני לא עובר אליך, למה לא? כי אתה רשע, אתה חילוני, אתה טמא, לא רוצה אותך, ויעקב אבינו בשום אופן לא רוצה לתת אותי אליך, כי אסור.

הדברים האלו מאוד פוגעים באלו שמחזיקים את עצמם כך. וכך גם בזמננו, אספר סיפור שהיה באיזו קהילה חרדית, שאחד התושבים בקהילה התקלקל והתחיל לחלל שבת. וכידוע, שאדם כזה פוסל את העירוב. מה עושים? התחילו לדבר איתו שרוצים לקנות זכות שכירות בדירה שלו, ועל ידי זה הוא לא יאסור אותנו. אבל הוא קלט, ידע קצת הלכה מקודם, וקלט שאנחנו סוברים שהוא רשע והוא פוסל את העירוב - מה, אתם תכריזו עליי שאני פוסל את העירוב? אבל הרי אתה באמת פוסל את העירוב?! אבל את הביזיון הזה הוא בשום אופן לא הסכים, שישכרו ממנו זכות שכירות, כדי שלא יפסול את העירוב - כי זה הכרזה שאתה משוקץ ומתועב. ואת הדבר הזה יעקב הדגיש, שכל אחד אמר לעשיו - תשמע, אני לא שלך כי אתה משוקץ ומתועב.

ובזמננו, יש כאלו אנשים שמתיידדים איתם, צריכים כסף - נכון, אבל יש דבר שאתה לא מוכר. יש כאלו שמתיידדים עם הרשעים הגדולים [לא אזכיר את השמות הטמאים שלהם פה] נותנים להם לכתוב אות בספר תורה, הם חושבים - מה יש? יכתוב, ואנחנו נתקן את זה. אות בספר תורה! הספר תורה הזאת נכתבה על ידי מין, והספר תורה נפסל. אולי תתקן את זה, אולי לא, אבל זה הכרזה שהמין הזה הוא ראוי לכתוב אות בספר תורה שלך. את הספר תורה שלך אתה מוכר למינים האלו?! וזה גורם להם אחרי זה, שהם גאים בזה. ובאמת אותו רשע, השתמש בזה ואמר - הכל מוכנים למכור, העיקר כסף. ספר תורה לתת?! אתה צריך לעצור פה. לא תכתוב אות בספר תורה, כי אתה רשע, ואתה פוסל את הספר תורה.

הדבר הזה היה יוצר חייץ. צריכים לדעת את הדברים שאנחנו צריכים לחנך את הילדים שלנו ולדעת שגם אם הם מסתובבים ומחלקים סוכריות, מחלקים אוכל - אנשים כאלו הם אנשי חסד?! הם משוקצים ומתועבים. הדבר הזה שהם מחלקים סוכריות בבני ברק, נותן להם גיבוי עד שהם רואים בחור חרדי ומתעללים בו בצורה סדיסטית - סדיזם זה שנאה, אתה שונא, ואתה מחלק סוכריות בבני

* דברים משנת תשע״ב, תשע״ט ותשפ״א.

ברק כדי לחפות על השנאה שלך. ואנחנו צריכים להכיר בזה - לדעת שהם אויבים שלנו.

## שלחני כי עלה השחר

כתוב שהמלאך אמר, אחרי שהוא עשה את יעקב צולע - הוא פתאום נהיה צדיק ואומר לו **'שלחני כי עלה השחר'** - הגיע זמני לומר שירה - הוא צריך להגיד שירה! ובפסוק בהושע (יב ה) כתוב **'וישר אל מלאך ויכל בכה ויתחנן לו'** - המלאך בכה והתחנן ליעקב, מה הוא התחנן לו? **'בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו'** - כך רש"י מביא על הפסוק - המתן לי שידבר עמנו שם - שהקב"ה ידבר ואנחנו נסתדר. אבל יעקב לא נתן לו, ובעל כורחו הודה לו על הברכות. עכשיו הוא מודה. לא לחכות עד אז, אתה מוכרח עכשיו להודות.

וצריך להבין מה הפשט - המלאך רוצה לומר שירה ויעקב לא נותן לו?!

חשבתי רעיון פשוט - אם זה הזמן שלך לומר שירה, מה אתה צריך לעשות לפני השירה? להתפלל טוב, לעשות טובה ליהודי, לעזור ליהודי, ואח"כ תאמר שירה. ההכנה לשירה זה להרביץ ליעקב?! זו ההכנה?! שירה אחרי הכנה כזאת, היא לא שירה!

אבל באמת קשה הרי זה היה מלאך. אבל הפשט הוא שהמלאכים כולם לכל אחד יש תפקיד, כמו שאתה מקבל שכר על זה שאתה עושה טובה ליהודי. מה היה המלאך? 'וישר למלאך' - זה היה שרו של עשו, ויש לו את התפקיד שלו - התפקיד שלו הוא לעשות בעיות ליעקב, ויעקב יתגבר עליו, 'וישר אל מלאך ויכל' - ההתגברות של יעקב עשתה את התפקיד של יעקב, וזה קיים גם את התפקיד של המלאך.

וכתוב בספרים שהמלאך הזה לא ידע קודם שצריך לומר שירה, הוא קיבל עכשיו את ההוראה, כי ברגע שיעקב הצליח להכניע את המלאך, המלאך הגיע לתכליתו - הוא עשה את רצון ה'. כשהוא עשה את התפקיד שלו, ויעקב עשה את התפקיד שלו, אז הוא הגיע לדרגה לומר שירה, ואז הוא קיבל את ההוראה שהוא צריך לומר שירה.

## כי אם ברכתני

הזוהר מדייק **'כי אם ברכתני'** - לא כתוב 'תברכני', אלא 'ברכתני' - זאת אומרת שהוא מדבר על הברכה הקודמת. הרי עשיו טען כל הזמן שהברכה שיעקב זכה בה, לא הגיעה לו וזו גניבה. עכשיו, אחרי שהשר של עשיו **'ותקע כף ירך יעקב'** - הוא הצליח לפגוע בתמכין דאורייתא. כי תמכין דאורייתא הם לאן דוקא מצדיקי הדור, ולכן לפעמים הם רוצים להתערב ולומר ככה תעשו, אל תפתחו בזמן הקורונה, פיקוח נפש, וכיוצ"ב. אמנם ישנם הרבה תמכין דאורייתא שהם צדיקים אמיתיים, והם לא מתערבים בחינוך, טוב להם שראשי הישיבות ינהלו את הישיבות בטהרה ובקדושה. אבל ישנם כאלו שחושבים הרי יש לי כסף, אני אגיד עצות... רחמנא ליצלן.

היה מעשה מהפוניבז'ר רב, שאחד התורמים היה תורם, והוא רצה שבישיבה יהיו כאלו בלי פאות ובלי כיסוי ראש. הוא תרם הרבה כסף לפוניבז'ר רב, והפוניבז'ר רב בחכמתו אמר - אני מקים מוסד לבנות, להן אין פאות ולא כיפות, הכסף הזה שימש לכך.

כתוב בגמרא שאם גוי תורם לדבר - שייקחו את זה לשירותים, כי דבר ממקום טמא שילך למקום טמא. ואנחנו צריכים לשמור על טהרת הקודש, שהכסף שיגיע לתמכין דאורייתא יהיו תמכין דאורייתא אמיתיים, שלא ילחצו שיסגרו בקורונה, ולא ילחצו מכל הדברים האלו.

וכאשר יעקב אבינו רואה שהוא פגע בתמכין דאורייתא, אז יעקב אבינו אומר אם כך שהישיבות צריכות לפרנס את עצמן, אם כך, אני צריך את הברכות.

ישיבת וולוז'ין, בתחילת הדרך כשהייתה קטנה, רבי חיים מוולוז'ין פרנס את הישיבה מכספו. היה לאשתו איזה מפעל, והוא פרנס את הישיבה מכספו - זה תמכין דאורייתא אמיתיים! הכסף הבסיסי של ישיבת וולוז'ין היה הכסף של רבי חיים מוולוז'ין שאשתו הרוויחה, זה היה הבסיס.

וזה מה שיעקב אבינו ביקש - שאתה תסכים על הברכות של 'ויתן לך' - שיהיה לישיבות את הכסף מידו של הקב"ה, לא יצטרכו לקבל כסף מהתומכים הטמאים, רק תומכים טהורים, תומכים שרוצים באמת לתמוך בתורה ולא להתערב ולהכניס תכנים אחרים, רחמנא ליצלן.

זה מה שיעקב אמר לו - אתה פגעת בתמכין דאורייתא, אתה מוכרח להסכים לברכות של 'ויתן לך'.

## הילדים אשר חנן אלקים את עבדך

**'וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש'** - השלוחים חזרו אל יעקב ואמרו לו שעשיו לא מגיע לפגישה רגילה, כי הרי בשביל להגיע לפגישה עם אח לא צריכים ארבע מאות איש - הם הודיעו לו שיש פה ארבע מאות איש, אנשי מלחמה - הוא בא למלחמה. ויעקב מתכונן, הוא מחלק את הילדים וכו', ובסוף הקב"ה עזר, ועשיו אמנם נשק ונשברו לו השיניים, כל מדרש כפי מדרשו.

בענין זה יש מעשה שהיה - בחוץ לארץ, הרי היו גרים בין הגויים, ומעשה שהייתה ילדה יהודייה שרצתה להשתמד. הלכו איתה לרבנים, לזה ולזה, עד שהגיעו לרבי אלינק'ה גריידיצער, הוא היה תלמיד של רבי עקיבא איגר, והיה אחד מגדולי בעלי המופתים בדור. הוא שואל את הילדה, מה קרה שאת רוצה להשתמד? הרי אבא שלך יהודי טוב, כל המשפחה טובה, מה קרה?

אומרת לו הילדה כך - אבא שלי יהודי צדיק, מתפלל הרבה, לומד הרבה, עובד את ה', ומדקדק במצוות, שולחן שבת אצלו והכל במעלות גבוהות. אבל לפעמים אני שומעת אותו נאנח, ואני שואלת אותו - למה אתה נאנח? אתה הרי המאושר שבעולם, אתה הולך לקראת גן עדן, אז למה אתה נאנח? והוא אומר לי - אני לא בטוח שאני אהיה בגן עדן, כי פה ושם נכשלתי במשהו, אני לא בטוח, בגלל זה אני נאנח.

לעומת זאת, יש להם שכן - יוהן, גוי גמור, פושע שעושה כל דבר אסור, והוא כל הזמן שמח. אז היא שאלה את יוהן הזה - איך אתה שמח? הרי אתה עומד להיכנס לגיהינום, אתה עושה כל דבר רע. אומר לה יוהן - לנו אין שום בעיה, לנו יש כומר, ולכומר אנחנו מביאים את כל העבירות. אמנם זה עולה קצת כסף, אבל הוא מסדר לנו בשמיים את כל העניינים, שלא יהיו תביעות ולא יהיו משפטים עלינו, הכל יהיה בסדר, אנחנו נשב לידו בגן עדן. הוא

מבטיח לנו בני, חיי, ומזוני, הכל הוא מבטיח לנו, והכל בסדר, ממילא אני שמח.
אומרת הילדה לרבי אלינק'ה - תראה, אני רואה שבצד הזה שמחים, עליזים, ובצד השני אבא שלי נאנח, למה לא להיות בצד הזה?
אמר לה רבי אלינק'ה - תשמעי, ותביני את הסיפור - יעקב ועשיו התחלקו, עשיו קיבל את העולם הזה, יעקב קיבל את העולם הבא. כעבור זמן, עשיו רואה את יעקב שמח וטוב לב - בפרשה כתוב שעשיו שואל את יעקב - **'מי אלה לך'** - מי אלה כל הילדים האלו? איך יש לך ילדים? הוא חשב שיעקב אבינו לא יהיו לו ילדים, אולי יהיה לו ילד אחד וחצי, אבל לא כל אלו. יעקב עונה לו - **'הילדים אשר חנן אלקים את עבדך'** - אמר החפץ חיים שיעקב אבינו אמר לו - בעצם יש לי את העולם הבא, ולא את העולם הזה, אבל הרי יש מצוות שאני לא יכול לקיים אותם בלי שהקב"ה יעזור לי ויתן לי אישה וילדים שאוכל לקיים מצוות פרו ורבו - בשביל שאני אוכל לקיים את רצון ה' ולבוא לעולם הבא, הקב"ה נותן לי את כל הצרכים שאני צריך בשביל להיות בן עולם הבא, אז על זה אני לא צריך לשלם.
ועשיו באמת קיבל הרבה עולם הזה, קיבל מרכבות עם סוסים, קיבל את כל הכבוד, יש לו גם ארבע מאות נכדים שהולכים איתו. אבל עשיו לא הרגיש טוב עם עצמו, הוא אומר חשבתי שיעקב יהיה פה בצער, הרי אין לו עולם הזה, אבל יעקב שמח. נכון, לעשיו יש מרכבות עם מכוניות עם הרבה דברים, ויעקב אין לו את כל זה, אבל יעקב שמח. אז עשיו שואל את יעקב למה אתה שמח? אומר לו יעקב - תשמע, כמה זמן זה לוקח? נמצאים פה בעולם כך וכך שנים, ואחרי זה אני הולך לגן עדן - נצח נצחים גן עדן.
עשיו לקח את זה מאוד ללב, והוא אמר - נכון יש לי עכשיו עושר כבוד וכו', אבל הרי הדבר הזה נגמר. זה זמן מסוים שיש לי את התענוגות שלי, ואת הכבוד שלי, אבל הכל נגמר בסוף. ובסוף כל דבר מגיעה נצחיות, מגיע זמן המיתה, ומכניסים אותי לגיהינום ושם אני אהיה בצועה רותחת כפי שראוי לכל פושעי ישראל. וממילא כבר עכשיו כל התענוגות שאני רואה, לא עושים לי טוב, כי אני מרגיש שהכל זה כמו שמאכילים לבהמה תבן ואח"כ שוחטים אותה - אותה הרגשה יש לי בכל התענוגות, כי הרי בסופו של דבר הכל ייגמר - אני לא רוצה, אני רוצה לבטל את העסקה.
יעקב שמח עם כל הרדיפות שאני עושה לו, עם כל הצרות שאני עושה לו, הוא שמח. כל דבר שאני עושה לו, הוא אומר ברוך ה', שיהיה עוד, כך ירד לי מהעבירות, אני מתקרב להקב"ה ע"י שכל הרשעים רודפים אותי. ומה יש לי מכל התענוגות הרי הכל נגמר בסוף במאה שנה - אני רוצה לבטל את העסקה.
סיכמו איתו שהעסקה לא תתבטל, אבל כך יהיה המצב - שכשעשיו יהיה פה בעולם הזה הוא יחשוב כל הזמן שיהיה לו גן עדן - יהיו לו כמרים שיבטיחו לו גן עדן, בני חיי ומזוני, וכך הוא יהיה שמח. ואילו יעקב כל הזמן יהיה מסופק, כיוון שבשביל להיכנס לגן עדן הרי צריך להיות ראוי, ממילא יעקב יהיה מסופק - יעקב יהיה פה בצער, ועשו יהיה בשמחה שיהיה לו גן עדן אחר כך.
אבל תדעי לך - אמר לה רבי אלינק'ה - שהכל זה שקרים וכזבים, כל מה שהכמרים מבטיחים זה 'גארנישט' - אין בזה שום אמת ושום דבר, והכל שקר - עשיו יהיה בגיהינום בצועה רותחת בכל מה שצריך, ויעקב יהיה בגן עדן - לא משנה אפילו אם יש לו איזה דבר, הקב"ה יסדר והכל יהיה על הצד היותר טוב - כך הוא אמר לילדה, והילדה הזאת קיבלה את הדברים - היא ראתה את האמת ואת השקר.

## אציגה נא עמך מן העם אשר איתי

עשיו אומר ליעקב - **'אציגה נא עמך מן העם אשר איתי'** - **'ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני'** - השאלה היא - הרי עשיו ידע שיעקב הוא 'פרומער', למה שיעקב יסכים לקחת כמה חיילים, ויכניס אותם למשפחה? הרי ודאי שלא יעשה זאת, איזה צד היה לו שזה יהיה?!
אבל התשובה היא - יש מדרש נורא - רש"י אומר על הפסוק **'וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה'** - כתוב עשיו לבדו, איפה הארבע מאות איש? אומר רש"י - ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד - הם ברחו אחד אחד, והוא נשאר רק לבד - והיכן פרע להם? בימי דוד, שנאמר כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים - ארבע מאות נער אשר רכבו על הגמלים, זה ארבע מאות איש שהלכו עם עשיו.
הסיפור שכתוב שנשארו ארבע מאות נער אשר רכבו על הגמלים - שדוד המלך כבש את ציקלג בחזרה מעמלק - עמלק פשטו על ציקלג ולקחו את כולם, ודוד הגיע וראה שכל המשפחות של דוד המלך וכולם היו אצל העמלקי. דוד המלך פגש אותם כשהם שותים ושמחים, ודוד המלך הרג את כל העמלקים שהיו שם, רק היו ארבע מאות נער שהצליחו לברוח על הגמלים. הם היו עמלקים, ועל זה המדרש אומר שזה אותם ארבע מאות - כנראה זה היה גלגול, עכשיו הם הרי היו נערים - אותם ארבע מאות שהלכו עם עשיו ובסוף הם עזבו אותו כולם וברחו.
למה באמת הם ברחו? כתוב במדרש (ב"ר עח טו) אמרו שלא נכווה בגחלתו של יעקב אבינו. והפשט בזה הוא, שהרי באמת איך עשיו גייס את הארבע מאות איש האלה? אמנם הם כולם היו נכדים שלו, אבל מדוע הם החליטו להצטרף? כל אחד מהם היה גיבור עצום. נראה הפשט שהם הרי היו עמלקים, ועשיו חינך את הילדים שלו לשנאה ל'פרומערס', שנאה ליעקב אבינו. וכל הדרך עשיו דיבר דרשות, של שנאה, שצריכים לרדוף אותם, צריכים לחסל אותם, אסור להשאיר אותם. כך הוא הלהיב אותם, וכך כולם הולכים איתו - מתכוננים, אנחנו נדפוק את יעקב, נחסל אותו, נעשה לו את הכל.
והנה יעקב אבינו מגיע, יהודי זקן כזה, הוא משתחווה, ומביא מתנה, ובסופו של דבר הם מתנשקים, ועשיו מתנשק והכל השתנה. כל הדרשות הגדולות של עשיו שאני אחסל אותו, אני אעשה לו - שום דבר לא קרה. עכשיו הם ראו שיעקב אבינו זה האמת ועשיו זה השקר, עכשיו הארבע מאות איש התפכחו - הם ראו את האמת. וממילא מובן שעכשיו עשיו אמר 'אציגה נא עמך מן העם אשר איתי' - תראה, הם כבר נהיו 'פרומערס', אולי הם טובים בשבילך, תיקח אותם אליך. אבל יעקב אבינו אומר חס ושלום ה'פרומערס' האלו, אני לא צריך אותם - הם עמלקים. נכון, הם נראים ככה עם פאות ארוכות והכל אבל 'ס'איז גאר גאר גארנישט' הם לא 'פרומערס' והם לא כלום.

אמנם הם עזבו את עשיו, כי הם פחדו מגחלתו של יעקב אבינו. ועל זה שהם עזבו את עשו הם נטלו שכרם, אבל יעקב אומר לו תודה רבה, אני לא צריך אותם. יעקב אבינו ידע שכל אלו, אפילו אם הם הולכים עם פאות ארוכות.. הכל הצגה גדולה, ואסור להכניס אותם לציבור שלנו. אפילו שעשיו אמר לו איך אתה הולך לבד? הרי אתה יודע שאפשר לתקוף אותך, ומה תוכל לעשות? אתה צריך לקחת כמה חיילים, והם יעזרו לך. יעקב אבינו, אומר אני לא לוקח אותם, לא מכניס אותם, אני אחנך את הילדים שלי לשנוא את החיילים האלו, את הרשעים האלו, תשנא אותם עד מוות. הוא דיבר עם עשו בדיפלומטיה - 'למה זה אמצא חן בעיני אדוני' - תודה רבה, אני לא צריך אותם.

וכתוב במדרש (ב"ר שם) שרבינו הקדוש כשהיה הולך למלכות רומי, כנראה שהיה יותר נח לו אילו היה לוקח כמה רומאים שהם יסדרו לו את העניינים, אבל הוא היה מסתכל בפרשה זו ואומר - בשום אופן אני לוקח רומאים, אותם אני לא משתף בפעילות שלי. ופעם אחת שהוא כן שיתף אותם, הם גרמו לו שהיה צריך למכור את החמור שלו.

וכיוצא בזה כתוב בנביא (עי' עזרא ח) שעזרא הולך לארץ ישראל עם ארבעים אלף אנשים, הם לא היו חיילים, הם היו אנשים רגילים, שלא ידעו להילחם. והמלך של פרס, אומר לעזרא, אתן לך פלוגת חיילים, שהם יעזרו לך, ישמרו אותך. אבל עזרא אומר לו אנחנו הולכים לארץ ישראל והקב"ה לוקח אותנו, ואנחנו לא צריכים חיילים - הוא כל כך היה בזהירות לא לקחת חיילים - חיילים זה טרף, ויהודי שנהיה חייל, עד שייצא ממנו הטומאה הזאת רחמנא ליצלן. ולכן אמר עזרא - לא צריך חיילים.

אבל כשעזרא הגיע למדבר - עזרא הרי הלך עם רכוש ענק, עם כל הכלים של בית המקדש, כלי זהב וכו'. וכנראה הדברים האלו יכלו להגיע לסטרא אחרא, לאלו שאוהבי כסף, והיו הולכים לתקוף אותו. מה עזרא עשה? כתוב בנביא שעזרא עשה יום צום, והתפללו לה'. עזרא פחד - הוא מאוד פחד, אבל הוא לא רצה לבקש בשום אופן עזרה של הצבא של פרס. הוא רצה ללכת בקדושה וטהרה, הולכים עם עזרא הנביא - עזרא הסופר, הולכים לארץ ישראל, לא עם צבא ולא עם שום דבר. עזרא הסופר הרי היה ממקבלי התורה, הוא בשלשלת הקבלה, הוא היה גדול מאוד בתורה, יראת שמיים, ועבודת ה'. נכון, היה גם את הנשיא, הנשיא היה דניאל, [קראו לו 'ששבצר' - על שם שהיו לו שש צרות והוא ניצל]. אבל כנראה דניאל היה גדול מאוד בנבואה, אבל הוא לא היה בדרגה של עזרא הסופר בתורה. דניאל היה הנשיא, אבל המנהיג של כלל ישראל זה הגדול בתורה, וזה היה עזרא הסופר. והוא מנהיג - והוא אומר - לא לוקחים חיילים איתנו, דבר כזה זה טרף. אנחנו הולכים עם הקב"ה.

## מנע רגלך מנתיבתם

כתוב בזוהר בפרשת וירא (קיא ע"ב) אני לא אגיד את זה בדיוק כמו שכתוב בזוהר - אני אפרש את זה, כמו שכתוב באלו שמפרשים את זה בהרחבה.

היסוד הוא שליסטים לא יכולים להיות בדרך המרכזית כי שם מגיעה משטרה, שם תופסים אותם. כי הרי גם אם את הקבוצה הזאת אתה תהרוג, אבל יש קבוצה מאחורה שראתה את הקבוצה הזאת, ובסופו של דבר הם יתפסו. מה הם עושים? איך עושים שהאנשים שהולכים בדרך הרגילה ילכו בדרך הצדדית העוקפת? למה פתאום שבן אדם ילך בדרך עוקפת? הם מפרישים אחד, שמגדל זקן ארוך, הולך עם ציצית ארוכה, ופראק, ופאות, הכל מראה שהוא צדיק יסוד עולם. והוא נפגש עם האנשים שהולכים ואומר לאנשים- ברוך ה', צריכים להודות לה' - כולכם תגידו ביחד 'מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ' - תודו לה' על שפגשתם אותי, כי אני יודע שפה עוד כמה קילומטרים יש ליסטים, אבל יש לי דרך עוקפת - תלכו בין ההרים, דרך קצת עוקפת, אבל שם תעקפו את הליסטים.

ויש בקבוצה אנשים שאומרים נלך בדרך הרגילה, ולא מתפתים לכל הסיפור הזה, אבל יש אנשים נאיביים, שאומרים הוא אומר כך, והוא נראה צדיק.. ומתפתים לזה שאומר להם ללכת בדרך העוקפת, והם הולכים בדרך העוקפת יחד איתו, והוא מדבר איתם כל הזמן יראת שמיים, והם הולכים עד שמגיעים לליסטים. ופתאום הליסטים תופסים אותם, שוברים להם את הידיים ועושים להם... חלק הורגים וחלק לוקחים להם את הכסף. והאנשים צועקים לאותו אחד עם הזקן הארוך והפראק - תציל אותנו! אבל הוא אומר - תשמעו, עכשיו יש לי שיעור, אין לי זמן לדבר איתכם. אבל אתה הבאת אותנו לפה! נכון, הבאתי אתכם לפה, אבל ביטול תורה! ובזה נגמר הסיפור - הוא נותן אותם ביד הליסטים והם הורגים אותם. זה הסוף של מי שמתפתה ללכת בדרך העוקפת שהוא מדריך אותם.

זה מה שהזוהר אומר - שלא להתפתות ליצר הרע, לאלו שאומרים לכם לחיות כמו עוברי עבירה, אל תתפתו לו. 'אל תלך בדרך איתם מנע רגלכם מנתיבתם' - תעבדו את ה', אל תעשו עבירות ותלמדו תורה בהתמדה.

## הקדמת הודאה לתפילה

**'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות, הצילני נא מיד אחי מיד עשיו פן יבא והכני אם על בנים'** - כתוב בזוהר שכך דרך התפילה שצריך להודות על הטובה ואח"כ מבקשים. והנה בחובות הלבבות שער עבודת האלקים (פ"ו) כתב דהנפש אומרת להשכל, שהיא מרגישה שהיא מודה להקב"ה מפני שהיא רוצה לבקש עוד טובה, וזה העיקר אצלה. ומבקשת מוסר ואמצעים לתיקון הדבר. והשכל מסביר לה, שזה מפני שיש לה מדות רעות, והיא חושבת שמגיע לה הכל, ולכן היא משתדלת לקבל כמה שיותר טובות, ואינה מרגשת שהיא חייבת להודות. ואין ההודאות שלה מגיעות, למה שהיא חייבת באמת. וצ"ב שכאן הזוהר אומר שיעקב הודה, מפני שזה דרך התפילה, שנראה שזוהי הדרך הראויה שמקדים הודאה לתפילה.

ונראה דיעקב אבינו הודאתו היתה אמיתית, ומתוך כניעה, ולא רק מפני שהוא רוצה לבקש עוד טובות. אלא שנאמר כאן שכשאדם בא להתפלל לפני הבוי"ת, הוא צריך להודות. ועצם ההודאה היתה אמיתית מכל הלב, ובאמת הודה, רק מה שעשה את ההודאה בשעה זו הוא כי כן דרך התפילה. משא"כ הנפש מתלוננת על עצמה, שהיא מרגשת שאין ההודאה מעומק הלב, אלא אמצעי כדי לקבל טובות וזה גרוע מאד. והרי אנו מתפללים להבוי"ת היודע כל מחשבותינו, ופנימיות רצונותינו, ואיך לא נבוש וניכלם שמצב הודאתינו היא לצורך השגת טובות נוספות, ואינה בגדר הודאה אמיתית מעומק הלב. ועל זה השכל מבקר אותה על מידותיה ומחשבותיה, ועל היחס שנותנת להבוי"ת בפעולותיה, וזה נכון ביותר. (כת"י)